

Milovaný králi Vašku  
jestli si fakt myslíš,  
že máš na Hradě dost šašky,  
soudím, že se mýlíš.

Nevesely, truchlivy  
jsou nádvoří hradní.  
Šmutné katedrály věže,  
smutné město pod ní.

Unavené tváře vpředu,  
otrávené vzaďu,  
starosti smích vyhánějí  
z bran Pražského Hradu.

Hradeček byl pro nás vždycky  
symbol poctivosti.  
Byly ale jiné doby,  
byli jiní hosti.

Netehej si na Hradeček  
hrační atmosféru.  
Je třeba si občas říci:  
dneska na to seru.

Marta Zemanová



(„Паланге” — Хавана)

Takhle ano či ne!

Návrat ztraceného syna /pardon dcery/ je vždycky pozoruhodná událost hodná zaznamenání, zvláště, když se vyjedřuje na téma "Res publica". Prosím: "Chtěla bych vědět kolik asi máš čtenářů, jestli stojí za to pokračovat. Opravdu tomu chybějí aktuální komentáře, kritika do vlastních řad. Ale kdyby to měla být už jen hra, tak takováhle "žurnalistika", v době, kdy svobodu slova má kdejaký nebezpečný blbec, je nesmyslná. A potom - nemáš takhle šanci dostávat ohlasy čtenářů /absence ohlasů sama o sobě dost vypovídá V.H./, nemáš tím pádem možnost zjistit, co je dobře a co ne. Můj názor na to, že časopis nemůže být nezávislý natolik, že jeden článek protičečí druhému, znáš. Lze samozřejmě uveřejnit protikladné názory, ale s komentářem, aby čtenář věděl, kde stojíš Ty sám a co jsi zač. Jinak to nebudí důvěru." M.Zem. Ano, ano tak je to, černá a bílá, pravá a levá, buď a nebo. Ale vždyť, což nejsme děti jednoho Otce? Nestvořil nás jeden Bůh? Právě kvůli tomu jsem chodil na Václavské náměstí. V.H. u v n i t ě ě í s l a :

1. Protest proti trestnému stíhání p. Jiřího Wonky, Krajskou prokuraturou Praha, podaný C F Mnichov.
2. Milan Š u l c: Udílení Masarykova řádu dne 28.10.1991
3. Siðonie D ě d i n o v á: Lidská práva - nárok na právní ochranu.
4. Josef S p á ě i l í k: Jáchymovská "neděle".

Předpokl. cena: 1,- Kčs MJČ: 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o 1973 - 1975  
o b n o v e n o 1987 ročník 8 čí

Vydává: Vladimír Hejtný Red. Josef Volařík,  
ČSA 34, 787 01 Šumperk rača: M. Zemanová, J. A. Varga

Uzávěrka: 10.11.91

46

Komentář redaktora Svobodné Evropy Milana Šulce k udílení  
Masarykova řádu na Hradě dne 28. října 1991.

Dovedu si představit jakou radostnou a nevděčnou práci mělo gremium pokud nějaké existuje, které dávalo dohromady návrhy na udělení prvních řádů T.G. Masaryka, radostnou proto, že se tímto aktem nanejvýš oprávněně opravují dějiny po dlouhá léta komolené a znásilňované. Zadostiučinění se dostává lidem, kteří pro Československo vykonali mimořádné činy dotud nedocenené. Ta návrhová práce byla jistě nevděčná, není jednoduché vybrat za tak dlouhé časové období postavy ne zcela zhodnocených dějin a aby se tak řeklo nikoho neurazit. Stoprocentně to nejde vůbec, osobní zkušenosti, náklonnosti a nenáklonnosti tu vždycky hrají roli, která je přirozená a pochopitelná. Přesto se mi zdá, že při prvním výběru, který by měl být obzvláště citlivý došlo k některým nedomyšlenostem. Za zásadní považují za jakési zřejmé omezení počtu řádů udělených in memoriam. Dávat řády živým osobnostem bývá předmětem různých sporů, které si případně mohou dát na čas a omyly lze napravit. Udělení řádů zemřelým zasloužilým je jiného rázu, v zásadě při zřízení nového řádu jakým je Masarykův lze dějiny napravit pouze jednou. Při prvním udělování sestavit listinu co nejdokonalejší v dostatečném časovém předstihu a s použitím širokého okruhu poradců. Jistěže i za těchto okolností bude docházet k názorovým střetnutím. Každý má tak trochu jinou představu o důležitosti té či oné osobnosti, ale pořádné přípravě by snad bylo možno dojít k výsledkům aspon v zásadě nesporným.

První udělení Masarykova řádu splnili toto poslání velmi dobře, jejich posmrtní nositelé jsou skutečně impozantní galerií slavných postav posledního skoro půlstoletí, především mladší generace má možnost se tudý dozvědět, kdo byl tvůrcem osudu této země, kolik skvělých lidí se zasloužilo o dnešní svobodu. A přece se mi zdá, že několik mimořádně zasloužilých jmen tu nenahraditelně chybí. Nevím jak zdůvodňovat případné dodatky v rubrice in memoriam, přece nemůže ono gremium pokud existuje po čase říci, sakra na toho jsme zapoměli. Mám za to, že není jenom moje osobní zdání, že mezi činitele s dlouhou politickou a kulturní historií a s velkými zásluhami o protikomunistický odpor po válce a pak po celá léta v exilu, kdysi poslanec Národně socialistické strany patří Julius Firt. Předtím ředitel nakladatelství Borový a teď vydavatel "Lidových novin", "Přítomnosti" a samozřejmě stovek dnes slavných knih moderní české literatury, pak dlouhodobý ředitel čl. vysílání Svobodná Evropa a autor skvělých a významných pamětí, které teď naštěstí vyšly i v Československu. Julius Firth byl mimochodem podle mého názoru hlavní obětí nestydatého špiónského pacholka, který se teď statisícovými částkami smí vykupovat z oprávněné vazby.

Mám další příklad, nedovedu pochopit proč se mezi nositele řádu nedostal Dr. Karel Steinbach, příkladný vlastenec až do svých vysokých let, vysoko nad devadestáku, legendární postava české kultury předválečné, porodník, který stál doslova u kolébky tisíců českých a slovenských dětí i v exilu, brilantnímu pamětníku jak dokumentují rozhlasové i filmové záznamy i koneckonců i jejich knižní vydání. Mám dokonce pocit, že ten, kdo od newyorské družiny českých exulantů Ferdinanda Peroutky, Ivo Ducháčka a dalších tímto způsobem odlučuje Karla Steinbacha a vlastně i Juliuse Firtha neprospívá úplnosti dějinného spektra. Mám na srdci i ještě jednu osobnost nerozlučně zapsanou do dějin protikomunistického odporu. Pavel Wonka patřil k důsledným, nehlasitým, ale o to vytrvalejším odpůrcům totality, dával ji všude a nepokrytě najevo, co si o ní myslí a zač jí pokládá, totalita mu to oplatila, Pavel Wonka ač to nebezpečí bylo zřejmé, zemřel v komunistickém vězení. Já osobně bych jeho postup neváhal srovnat s hrdinstvím Jana Palacha a Jana Zajíce. Mrzí mě, že příslušné gremium jestli nějaké existuje to nenapadlo.

Poslední dotaz zní, nemýlím se jestli v seznamu řádů nevidím jméno Marie Provazníkové, sokolské náčelnice slavné historie a neméně pevných postav a donedávna nestorky československého exilu. Nevím, nechci dělat chytráka a asi nevhodně obtěžuji, ale nemohl jsem smlčet několikerych pocit a zklamání.

Dne kdy prezident Václav Havel urychleně opustil bratislavské shromáždění se na Hradě konalo jiné slavnostní shromáždění spojené s udílením Masarykova řádu význačným osobnostem, které se zasloužili o existenci Československa. Udělení tohoto řádu, respektivě ke klíči použitým při výběru nositelů ve Svobodné Evropě dne 31.10.1991 počává poznámku Milan Šulc.

# Lidská práva — nárok na právní ochranu

NÁRODNÍ POLITIKA

Rijen 1991

Sidonie Dědinová

B 20689 E

Zdá se, že Zásady lidských práv, jak byly poprvé globálně zachyceny v Deklaraci Spojených národů z r. 1948, se mohou stát jedním ze sloupů skutečně právních států v bývalém komunistickém bloku.

Ideologii komunistickou se dnes na mnoha místech snaží nahradit bezradní politici ideologií lepší jen zdánlivě — totiž nacionalistickou. Na příkladu Jugoslávie sledujeme, do jakých bratrovražedných bojů může extrémní nacionalismus zavést občany na obou stranách.

Kde je chyba? Základní chyba každého nacionalismu spočívá v tom, že tato ideologie necítí a nechrání lidská práva všech občanů bez rozdílu, nýbrž opět jen práva určité skupiny.

1. Článek Všeobecné deklarace lidských práv, která byla schválena valným shromážděním Spojených národů v prosinci 1948, zní: Všichni lidé se narodili svobodní a sobě rovni v důstojnosti a právech. Jsou obdařeni rozumem a svědomím a mají se spolu stýkat v duchu bratrství.

Pojem bratrství je tedy východiskem pro všechna dále definovaná práva a svobody každého člověka. Důraz na právech jedince je další zásadou, která Deklaraci lidských práv odlišuje ode všech ideologií, komunistických či nacionalistických, jež v podstatě představují právo kolektivní: to se často zvrhává v právo kolektivitu proti jednotlivému člověku. Zde se budeme zabývat především čl. 6 až 11, které obasahují základní pravidla právních vztahů člověka a společnosti.

Říkáme umýšlně „člověka“, nikoli občana. Neboť Deklarace se v plném rozsahu vztahuje nejen na občany jednotlivých států, ale stejně tak na cizince, na lidi bez státního příslušenství, na hosty a „gastarbeitery“, na vyhnance a uprchlíky, krátce na každého.

O tom hovoří čl. 6: Každý člověk má všude nárok být uznáván jako právní osoba. To se týká Čecha nebo Slováka v Německu či jinde v Evropě a ve světě,

právě tak jako Vietnamce nebo Róma v Československu: každý člověk je právní osobou a má nárok, aby se podle tohoto pravidla s ním jednalo.

Čl. 7 o rovnosti všech lidí před zákonem tuto zásadu dále upevňuje. To znamená, že nevinný zůstává nevinným, byť by náležel k jakékoli společenské či národnostní skupině. Na druhé straně ten, kdo se provinil, ať na komkoli, musí být zákonem stíhán: a to jako jednatel, a podle zákona.

Tyto postuláty mohou znít až příliš samozřejmě. Víme však z praxe nejen minulé, že tomu tak často nebylo a není. Mnoho lidí si dnes stěžuje na právní nejistotu, vyplývající ze skutečnosti, že prokazatelní zločinci minulého režimu stíhání nejsou, zatímco lidé, kteří pod nimi trpěli nevinně, nebo kteří se provinili jen zdánlivě, se nemohou dovolat spravedlnosti.

Tak píše mluvčí HOSu Brno, ing. Eva Vidlářová, v pravicovém listu „Radikální republikán“ č. 6, o nedostatečném „právním vědomí a myšlení u některých představitelů naší justice, stejně jako u těch, kteří zaujímají význačná místa v našem společenském i politickém dění“ a označuje tento stav za alarmující. Její zjištění je v mnohém pravdivé. Než se vrátíme k rámcovým podmínkám čs. justice a úřadů, musíme konstatovat, že mnozí obyvatelé Československa si dnes, po desetiletích bezpráví, prostě ani nej-

sou vědomi toho, že mají právo hájit se všemi zákonnými prostředky proti veškerému jednání porušujícímu jejich základní práva, jak praví čl. 8 Deklarace.

Mnozí postižení se už předem, anebo po prvním nezdařeném pokusu, cítí podvedeni, znaveni a znechuceni tak dalece, že své právo prosazovat přestanou, a tím se ho vzdávají. Tato pasivita je vítanou úlevou pro ty, kdo se až podnes snaží zákonnost porušovat a ignorovat, a kterým by se úlevy dostat nemělo.

Nově schvalované či novelizované zákony je třeba číst a studovat. To dokáže každý gramotný občan. Není vždy výhodné spolehnout se jen na právního zástupce, z nichž mnozí byli činní i za minulého režimu. A najít energického a minulostí nepoznamenaného advokáta není snadné. Už proto by se měli jednotliví občané více spoléhat sami na sebe, na vlastní právní znalosti, vědomí a myšlení. Jen tak bude možno pohnout strnulou praxí mnohých justičních orgánů: totiž odhodlaným a konkrétním bojem za vlastní práva. Neboť jde o to, aby úspěšné příklady dodaly odvahy i dalším poškozeným.

K nejkřiklavějším křivdám náleží dnes tzv. dělení tresty v rámci rehabilitačního zákona 119 z r. 1990. Mnozí postižení, kteří byli v rámci rehabilitací po druhé kriminalizováni, přehlédli — a mnohé soudy je na to neupozornily — že v rehabilitačním zákonu je obsažen i § 4, umožňující „přezkumné řízení“, a že je tam také § 14, podle něhož lze zrušit dřívější rozhodnutí „v celém rozsahu“ a znovu objektivně prozkoumat původní žalobu, pokud byla vadná, tj. vynucená, vykonstruovaná, nedostatečně podložená důkazy. Návrh na přezkumné řízení podává každý postižený či jeho příbuzný, a to sám za sebe, nebo prostřednictvím právního zástupce, chce-li. Přítomnost advokáta však předepsána není, takže se postižený nemusí obávat, že jej řízení bude stát spoustu peněz.

I v případě přezkumných řízení záleží tedy u každého jedince na vlastní iniciativě a odhodlání spravedlnost prosazovat. V jednom již zahájeném přezkumném řízení v Praze budou jako svědci předvoláni i někdejší vyšetřovatelé StB, kteří budou muset vypovídat o tom, jakým způsobem a z jakého příkazu obžalobu před tehdejší totalitním soudem zmanipulovali. Přezkumné řízení se tak může stát příležitostí k tomu, aby byli postupně pohnáni k zodpovědnosti skuteční zločinci minulosti.

Deklarace lidských práv stanoví v čl. 8 nárok na právní ochranu každého člověka a v čl. 10 nárok na spravedlivé veřejné řízení před nezávislým a nestranným soudem. Přesně o toto právo by se měl dnes každý poškozený hlásit a uskutěčňovat je.

Vždy znovu v Československu slyšíme, že prý se různá bezpráví děla podle „tehdy platných zákonů“. To je tvrzení, proti kterému je nutno polemizovat.

Od prosince 1948, kdy valné shromáždění Organizace Spojených národů

D-8000 München 80.  
Scharfetterplatz 12.  
tel. 089-690 36 88

**Svornost mezi bratry je vzácná.**  
*Ovidius*  
**Když se špatný člověk dělá do-  
brým,  
tehdy je nejhorší.**  
*Publius Syrus*

článcích, které opakují a rozšiřují původně stručné body Deklarace lidských práv z r. 1948. Vyhlaška vstoupila v platnost pro ČSSR dne 23. března 1976. Mnozí odborníci dnes vyvozují, že tedy veškeré čs. zákony či paragrafy, které zásadám lidských práv odporovaly či dohody odporují, je třeba prohlásit za neplatné.

několikrát, a to nejen na mezinárodní scéně. V roce 1976 vyšla Vyhláška č. 120 ministra zahraničních věcí (podepsán ing. Chloupek vlastní rukou) „o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech“. Tato čs. vyhláška uvádí doslovné znění obou paktů o více než 40



Místo Leningradu dnes Sankt Petersburg. Na obrázku západoněmeckého deníku „Die Welt“ pracovníci městské správy vyměňují název města z komunistické éry za tabuli s historickým označením.

Druhým odpouštěj mnoho,  
sobě však nic.

Ausonius

1883 založena

Desáté číslo [266]. XXIII. ročník.



25.10.1991

Pan Jiří W o n k a, Vrchlabi  
Generální prokurátor ČR Praha  
Krajská prokuratura Praha

čj.IV/1 Gn 2983/90  
čj.Vk 10/91

**PROTEST PROTI TRESTNÍMU STÍHÁNÍ p.Jiřího WONKY**  
podle § 197a tr.zák. ze dne 3.9.1991  
**Krajskou prokuraturou Praha, vyšetřovatel Ivo Konopásek**

Občanské fórum Mnichov žádá tímto okamžité z a s t a v e n í  
trestního stíhání proti panu Jiřímu Wonkovi, nar.8.4.1950, bytem  
Vrchlabi I, Pražská 878, CSFR.

O d ů v o d n ě n í

Po srovnání informací Krajské prokuratury v Praze s informacemi  
přátel p.Jiřího Wonky, bratra disidenta Pavla Wonky, zemřelého v  
husákovském vězení, a s dopisem p.J.Wonky z 24.5.1991, jsme dospě-  
li k závěru, že tvrzení vyšetřovatele Konopáska, odvolávající se na  
Generální prokuraturu ČR z 28.1.1991 (!) jsou nesprávná a odporují  
subjektu věci podle § 197a "kdo jinému vyhrožuje usmrcením".

Pan Wonka svým dopisem z 24.5.1991 nabízí oběma juristickým dá-  
mám pouze dodání provazu, kterého má dostatečné množství, poštou  
na dobírku. Touto nabídkou nenaplnil skutkovou podstatu § 197a,  
protože zmíněné dámy mají "samy na sobě" vyzkoušet zboží, nabíze-  
ně panem J.Wonkou.

Naprosto tedy nejde o "trestný čin násilí proti skupině obyvatelů  
a proti jednotlivci", jak chybně a dokonce bez uvedení příslušného  
paragrafu píše vyšetřovatel Konopásek. Navíc se odvolává na pokyn  
Generální prokuratury ČR z 28.1.1991, vydaný o 4 měsíce dříve, než  
J.Wonka uvedený dopis vůbec napsal (tedy provedl údajný trestný  
čin). Už z tohoto faktu je zřejmé, že Generální prokuratura ČR or-  
ganizovala likvidaci a nadále ovlivněním podřízené prokuratury, or-  
ganizuje vydírání a zastrašování osoby J.Wonky jako nepohodlného  
občana, který hájí čest svého bratra a žádá spravedlivé vyšetření  
a stíhání osob, o kterých je přesvědčen, že zavinily smrt jeho  
bratra. Generální prokuratura těmito zásahy sama porušuje základní  
lidská práva Jiřího Wonky a narušuje nezávislost Krajské prokura-  
tury v Praze.

Jsme tedy znovu a opakovaně svědky pronásledování oběti místo  
skutečných pachatelů či důvodně podezřelých osob, stejně jako tomu  
bylo zvykem v komunitické totalitě.

Případ je i nadále sledován Občanským fórem Mnichov.

Za OF Mnichov:

Tschechoslowakisches  
Bürgerforum e.V.  
Daiserstr. 11, ☎ 089-7254546  
8000 München 70 BRD



# Jáchymovská "neděle"

*"Isi-li pohozen na pospas tyranovi, usilujícího o Tvůj zánik, použij všech dostupných prostředků ke své záchraně..."*

**Koudelka Josef**

Den 14. října roku 1951 v koncentračním táboře na Jáchymovsku si navždy zaznamenalo do paměti kolem tisícovky politických vězňů. Tohoto památného nedělního rána s výjimkou obvyklého nástupu a sčítání na "appellplatzu" probíhal zdánlivý den klidu, den odpočinku. Snídaně, oběd, večeře a poté v jednom ze starších dřevěných baráků, honosící se názvem "Kulturní dům", konal se pro vězně koncert. Mezi vězni byl přítomen i vězeň Spáčilík s nerozlučným přítelem a spolutrpitelem - Jaroslavem Krátkým z Ivaně u Tovačova. Za jejich pobytu na táboře si nejednou zavzpomínali na domov a dobré sousedské vztahy. A ty mají zejména v nepříznivých podmínkách hodnotu zlata. V tento nedělní podvečer - bylo kolem 19. hodiny - seděli svorně vedle sebe a naslouchali vězeňské hudbě. Jeden z vězňů začal notovat "Escalónu", když se Krátký naklonil ke Spáčilíkovi a zašeptal: "Dnes v noci utečeme ze čtrnáctky." Spáčilík přijal doznání s údivem, který se mu dařil pečlivě utajit. Jen hlavou bleskla vzpomínka na tábor Svatopluk, kdy 5. července 1951 měla devítičlenná skupina vězňů podobný úmysl. Tehdy skončil žalostně.

Tak zvaný koncert dozněl. Ko-

lem 21. hodiny se vězni rozcházelí a na šachtu č. 14 nastupovala noční směna. Dvanáctka vězňů se čtyřčlenným ozbrojeným doprovodem. Mezi přítomnými byli údržbáři, obsluha vodních čerpadel, výtahů a vrátařů. Následoval odchod osvětleným koridorem a po krátké době příchod na pracoviště. Noční službu na šachtě konal civilní zaměstnanec - důlní dozorce - který se přesvědčil o počtu přichozících a udělil pokyny. Vzápětí těžní klec pohltila stanovený počet vězňů. Sjeli do hlubin.

Bylo několik minut po 22. hodině, když se na povrchu objevila dvojice údržbářů. Přítomnému dozorcovi hlásili nutnost dopravy součástek do podzemí. Bylo nutno odebrat se do zámečnické dílny, která se nacházela ve vzdálenosti asi 50 metrů od těžní věže.



Dvojice vykročila v doprovodu strážného. V dílně nastalo horečné "shánění" po součástkách. Jednomu z vyzáblých vězňů se podařilo dostat za záda vypaseného dozorce. Nemeškal. Vrhnu se na něj a s pomocí druhá začal zápas nejen o zbraně, ale o život. Dvojice záhy seznala, že jejich fyzické schopnosti jsou zcela nepostačující.

ci. Když se dozorce podařilo se-třást jednoho z útočníků, projevil snahu použít střelné zbraně. Nebylo vyhnutí. Vězeň, který upadnul, uchopil v dosahu ležící železný přednět a uhodil. Vložil do toho veškerý zbytek svých sil. Dozorce zasténal a padnul.

Vítězná dvojice úlevou vydechla. Vyzbrojila se samopalem a pistolí. Následoval návrat k těžní věži, kde v rámci předchozí dohody se spoluvězni bylo nutno odzbrojit zbývající tříčlennou stráž. Odzbrojení proběhlo hladce. Následoval smluvený signál do jámy, odkud se po chvíli vynořili spoluvězni. Výměnou putovali do šachty odzbrojení zbrojnoši i s důlním zaměstnancem.

Akce, která začala před necelou půlhodinou, probíhala dosud bez větších obtíží. Dvanáct vyzáblých postav ve fáracím hábitu, vyzbrojených čtyřmi samopaly a pistolemi, vydalo se na pochod. Mířili k západním hranicím.

Asi po 15 minutách spěšné chůze jeden z vězňů se ozval, že ztratil čepici. Bez bližšího zdůvodnění se vracel zpět. Nezodpovědné a podezírající jednání se stalo předmětem k rozkolu. Po krátké dohodě se jedenáctičlenná skupina rozdvajila. Osmičlenná skupina se rozhodla pro stanovenou trasu západní, zatímco tříčlenná mířila do neznáma. K tomu vyjádření svědka Spáčilíka:

"Z trojice vězňů jsem znal Hasila a Černého. Toho jsem poznal koncem srpna, kdy jsme byli společně v Karlových Varech v nemocnici na kontrole. Černý byl do roku 1948 úředníkem na "povernictvu vnitra" v Bratislavě. Rodem byl z Vysoké na Moravě. Třetího vězně jsem neznal. Pobyl jsem ještě 14 dní na táboře XII, trojici jsem však nespatriil.

Zbývající část - tj. osm vězňů -

## Upozornění čtenářům

Magazín "Svědomy" je časopisem nevýdělečným a bojovým. Veškeré finanční přebytky jsou investovány do dalšího boje proti diktaturám a za spravedlnost (např. různé tiskoviny atd.)

4

Ti, kteří žádají za své příspěvky peníze, nechť své články posílají do jiných časopisů, které mají hodně inzerce, jsou pouze výdělečné a nemají nic společného s bojem za svobodu. Naše redakce pracuje na bázi dobrovolnosti. Nikdo není za nic placen.

Redakce



nedokázala se orientovat. Bloudili a byli obklíčeni SNB. Pět vězňů bylo zastřeleno, jednomu byla prostřelena pravá noha a dva se vzdali, takže nebyli střelnou zbraní poraněni. Všichni měli naplánováno do šesté hodiny ranní dostat se za hranice. Byli vyzbrojeni čtyřmi samopaly, měli čtyři pistole a byli přesvědčeni, že přes ostatné dráty na hranicích se prostřílí."

15. října v ranních hodinách se schylovalo na táboře k bouři. Táborový konfident, který při nástupu vězňů prováděl sčítání, se vyjádřil, že "za to, co se dnes v noci stalo na čtrnáctce, ponese následky všichni." Jenže dosud žádný z přítomných neměl potuchy, jak vše dopadlo.

Zbytek dne prožili všichni v napětí na ubikacích. Přípravovali se na noční směnu, na šachtu č. 7. Kolem 21. hodiny zcela mimořádně zazněl táborový zvon. Nástup. Tisícovka vězňů nastupovala v desítistupech. Nato byli obklíčeni kordonem SNB. Bylo vybráno několik vězňů. Krátce poté přinášeli ztuhlá, nehybná těla. Před zraky shromážděných se ocitlo na volném prostranství pět mrtvých, postřelených těl. Vězeň s postřelenou nohou se ocitnul před svými kamarády pomocí pažby samopalu. Byl bos a jmenoval se **Plšek**. Pocházel z Rýžoviště u Rýmařova. Byl souzen s přítomným na táboře - **Oldřichem Prášilem**. Stál bez hlasu a z pravé nohy kapala krev.

Přítomní byli rovněž všichni velitelé Jáchymovských koncentráků. Slova se ujal zástupce velitele tábora XII - náčelník **Pták**. Počáteční slova se změnila v kletby, spílání a posléze řvaní. Oznamoval, že "na lumpy přišla sprcha a teď se třesou, jak všechno dopadne". Po řečnickém velevýkonu soudruha **Ptáka**, který se důkladně

\* Každý má mít nějaký jasný cíl, za kterým by i ve tmách bloudil

\* Jedovatému hadu se i lev vyhne

\* Spokojit se s dosaženým znamená přešlapovat na jednom místě

\* Kdo touží po kráse, přitahuje ji

zapotil, byl vystřídán krajským prokurátorem z Karlových Varů. Aby setrval v tradici předchůdce, počal hulákat a vyhrožovat, že pro každého, kdo se pokusí o útěk, bude požadovat trest smrti. Po celou dobu nadvýtečných krasořečnických úkonů stáli v jeho těsné blízkosti zraněný **Plšek** a dvojice vězňů. Bylo zřejmé, že jsou vysílení a jen s nesmírnou námahou a vypětím se drží na nohou.

Následoval rozkaz k rozestupu řad na dva kroky. Poté výzva, aby se přihlásili všichni, kteří byli zasvěceni do útěku - nejpozději do 10 minut. Odpovědí bylo hrobové ticho. Semknutými, mlčícími řadami začal procházet člen SNB. V patách kráčel vězeň a uzavíral muž v civilním oděvu: člen StB. První z nich držel svítilnu. Její kuželovité světlo dopadlo do tváře každého z přítomných vězňů. Za pečlivého zkoumání vesměs stažených a zamračených tváří, začalo oddělování jedinců. Na udělený rozkaz stanuli v blízkosti zraněného **Plška** a dvojice dopadených. Zástupce tábora, který byl v ráži a nemínil vyjít ze cviku, zahulákal: "Postavte se vedle těch mrtvých, stejně tak všichni skončíte!"

Průběh akce měl asi tříhodinové trvání. Po celou dobu postřelený **Plšek** stal bos a u jeho nohou byla kaluž krve. **Spáčilík** přešlapoval v blízkosti zastřelených. Hleděl na mrtvá těla ve snaze zapamatovat si scénu na vždy. Jeden z vězňů mu utkvěl v paměti více než jiní. Snad proto, že i po smrti měl snědý obličej. Zjistil, že se jmenoval **Jan Trn** a pocházel z Brna. Za války byl partyzán a působil v lesích v okolí Vizovic.

Následujícího dne při opětovném nástupu a sčítání stanul v čele shromážděných vězňů dozorce **Jan Jurák** z Dubu. Počal řečnit

5

\* Nedostatek rozumu leckdo nahrazuje přehnanou ješitností

\* Kritik není tvůj nepřítel, nýbrž pečlivě maskovaný přítel

na téma útěku. Prohlásil, že "ti, kteří utekli a byli dopadeni živí, zachránili si kejháky na chvíli. Dopadnou tak, jako ti, co leží mrtví v dřevníku." **Spáčilík** s přítomným **Prášilem** na táboře znali dozorce **Juráka** z domova. Za soudobé éry nebylo pochybnosti o jeho proměně. Přesto v případě soukromého hovoru užívali důvěrného tykání. Výjimku tvořilo služební jednání v přítomnosti vězňů a nadřízených.

*Svědectví postoupil*

**Josef Spáčilík**

*(Zpracoval Josef Koudelka)*



**Svědomí**

(»NAŠE HLASY«)

Nezávislý čtrnáctideník  
30. dubna 1991

REDAKCE:

Cába Stanislav  
Dolejší Josef  
Herman Josef  
Kalenda Karel  
Dr. Ing. Kobliha B.  
Komínková Marie  
Kroulík Břetislav  
Meců Jára

Vydavatel, šéfredaktor  
a grafická úprava:  
KOMÍNEK MILO

Zástupce šéfredaktora  
KOUDELKA JOSEF

Vydává a tiskne:  
Moravia Publishing Inc.  
2098 Dundas Street West  
Toronto, Ont., Canada  
M6R 1W9

Tel: (416) 533-4242  
Fax: (416) 533-2205

Redakce "Svědomí" v ČSFR:  
KOUDELKA JOSEF,  
(vedoucí)  
poštovní schránka 95  
772 00 Olomouc  
Tel: (068) 25834

\* \* \*

\* Chcete-li jít kupředu, musíte zvednout hlavu

\* Co rychle vzplane, brzy dohoří